

Cum putem crea și capitaliza încrederea în economia RM?

Șapte teze pentru valorificarea încrederii în economia Republicii Moldova

Prezentarea dlui Igor Crapivca, Președintele Clubului Republican al Oamenilor de Afaceri "TIMPUL", în cadrul conferinței naționale „Crisa economică în Moldova: definirea unui nou model de guvernare economică” din 3 septembrie 2009

Foto: IDIS "Viitorul"

PUNCTUL 1: Transparență totală a politicii de stat, în special deschiderea și transparența politicilor economice, care ar trebui să fie nu numai un «produs intelectual» al Guvernului, ci rezultat al unui studiu cuprinzător, discuții deschise și decizii comune a comunității de afaceri, a societății și a Guvernului.

PUNCTUL 2: În țara noastră, în ultimii 20 de ani, sistemul bancar a devenit, după sistemul de impozitare, cea mai importantă sursă de decapitalizare a întreprinderilor, alienând sub formă de venituri din dobânzi ale băncilor nu doar o parte a produsului excedentar al businessului non-bancar, dar și o parte a capitalului său de bază. În acest context, devine și mai acută problema schimbării rolului băncilor în sistemul financiar al RM. Cred că trebuie să vorbim chiar despre schimbarea rolului băncilor în întregul sistemul economic, nu doar financiar.

PUNCTUL 3: Afirmând necesitatea de a modifica

arhitectura financiară din țara noastră, vreau să subliniez că modificările ar trebui să afecteze nu numai băncile comerciale, ci, de asemenea, BNM. Este necesar de a formula și a lansa programe de consum și finanțarea lor de la Guvern, BNM, băncile comerciale și businessul non-bancar. Cea mai importantă condiție a acestor programe ar trebui să fie o ofertă publică adresată tuturor cetățenilor din Republica Moldova: cofinanțarea cheltuielilor lor de consum pe o scară progresivă. Restaurând consumul, reinstaurăm încrederea și viceversa!

PUNCTUL 4: Crearea (în cazul în care încă nu există), precum și dezvoltarea activă (acolo unde deja sunt) a „institutenilor de creștere”. Acestea sunt bănci de dezvoltare sau nișe comunități de bănci care au fost create pentru finanțarea proiectelor de dezvoltare.

PUNCTUL 5: Este necesară optimizarea urgentă a impozitelor, inclusiv, și înainte de toate, reducerea sarcinii fiscale asupra fondului salarial și asupra veniturilor persoanelor fizice.

PUNCTUL 6: Un factor nu mai puțin important întru depășirea crizei și asigurarea creșterii economice din Moldova este o atitudine pozitivă și activă, o poziție de leadership a Guvernului în sine, îndreptată atât spre stabilizarea stării de spirit și a comportamentului subiecților de pe piața financiară, cât și a dezvoltării în continuare a acesteia.

PUNCTUL 7: Desigur, sunt importante și acțiunile Guvernului (a puterii) pentru o implementare rapidă și cu succes a planului de măsuri anti-criză. Încrederea mediului de afaceri față de putere și a politicilor sale provine din potențialul de cooperare și se fortifică prin punerea în aplicare efectivă a acestuia.

Știri pe scurt

Moldova a devenit mai atractivă la capitolul mediu de afaceri, după ce a urcat în clasamentul “Doing Business 2010” (Mediul de afaceri 2010) cu nouă poziții și se situează pe locul 94 din 183 de economii mondiale. Prezentarea raportului a avut loc miercuri în incinta oficiului Băncii Mondiale de la Chișinău. Conform acestuia, R. Moldova, de rînd cu Rwanda, Liberia, Emiratele Arabe Unite, Tajikistan, Belarus, Macedonia, Columbia, face parte din cei zece reformatori de vîrf de pe glob.

Exporturile moldovenești au însumat, în ianuarie-iulie curent, 692 milioane de dolari sau cu 22,1% mai puțin decît în aceeași perioadă a anului trecut, a anunțat Biroul Național de Statistică (BNS).

Deși pe ansamblul a șapte luni, exportul este în scădere, valoarea lunară a livrărilor externe timid crește de la o lună la altă. Astfel, în iulie, exportul a valorat 111 mil dolari, după ce în iunie acesta a fost de 107 mil dolari, iar în mai - 100 mil.

„Sperăm că guvernarea își va schimba practica doar de supraveghere și control și va începe să creeze niște condiții pentru mediul de business”

Foto: IDIS "Viitorul"

Președintele Uniunii Asiguratorilor a semnat prioritățile Agendei Naționale de Business la 26 februarie 2009

MB. Cum a fost resimțită criza economică de către Asociația Dumneavoastră?

MM: Au fost făcute totalurile pentru anul 2009 și, în principiu, resimțim o diminuare a pieții de asigurări cu 11%, în comparație cu prima jumătate a lui 2008. Practic, din discuțiile cu cei ce activează în acest sector, am înțeles că ei nu consideră că acesta ar fi un impact al crizei financiare, ci mai curând a deciziei de a diminua primele de asigurări (noi suntem unica țară din regiune care a făcut-o).

Dar, s-a întâmplat ceea ce s-a întâmplat. Acum se lucrează asupra unor decizii cu CNPF (Comisia Națională a Pieții Financiare) pentru a redresa situația, deoarece companiile de asigurări sunt sub supravegherea CNPF, Comisia coordonează cu Guvernul în unele probleme, dar tot ce ține de dirijare, management, control – face ea, de aceea noi conlucrăm pe multe probleme cu ea.

Pe de altă parte, s-au întâmplat și lucruri pozitive. De exemplu, Biroul de Motoare de la noi a negociat cu Biroul de Motoare Internațional, cu sediul la Brussels și, la sfârșitul lunii septembrie, vom fi acceptați ca membru cu drepturi depline.

Avem desigur și planuri pentru viitor – astăzi noi întrunim 9 companii de asigurări, dar care reprezintă 80% din piața de asigurări. Drept scop avem să îi atragem pe toți, pentru că este necesară o politică coordonată, căci de lucru este foarte mult. Eu aș lua ca exemplu așa-zisul „racket” de stat. Pe de o parte, noi abordăm problema, dar pe de altă parte e nevoie de acoperire financiară pentru a construi, repara și așa mai departe. De unde luăm resursele financiare necesare? Trebuie și se poate de găsit o soluție legală, eu mă refer la asigurarea minimă, despre care se vorbește de mult timp. Cu atât mai mult că în ultimii ani noi avem anual calamități naturale, sau la nord, sud ori centru. Ar trebui să ne gândim cum să schimbăm situația.

Lipsa de transparență din domeniul asigurărilor medicale trezește îngrijorare

În al doilea rând, am citit raportul Curții de Conturi despre asigurarea medicală obligatorie. Că a fost instituită această formă de asigurare este ceva pozitiv însă, după citirea raportului, m-a îngrijorat lipsa totală de transparență, căci dacă în cazul cumulărilor nu este claritate, atunci ce să mai vorbim despre finanțări?

Noi avem și altă situație – asigurarea medicală, care astăzi e sub formă obligatorie. 3.5% le plătește angajatul, 3.5% angajatorul și practic avem 3.5 mln. lei acumulați. Însă, acesta este doar minimul asigurat pentru toți, deși contribuțiile la fiecare sunt diferite. Ajungem în situația ca în bancul acela cu temperatura medie pe spital. Și, dacă tot vorbim de UE, integrare ș.a.m.d., trebuie să încercăm să facem următorul pas, să găsim o formulă de îmbinare a factorilor, deoarece noi am pornit de la ceea ce a fost posibil, de la un minimum, dar trebuie să ne lărgim viziunea. Noi avem companii cu câte 20 mii de contracte semnate cu persoane fizice, nu pe asigurarea medicală obligatorie, ci pe asigurarea medicală benevolă. Practic, instituțiile medicale mai repede recurg la contactul cu companiile de asigurări, în cazul în care apare necesitatea de a acorda servicii medicale, atunci când este acoperire din partea companiei de asigurare.

Referitor la asigurarea în agricultură, demult există legea respectivă, regulamentul e unul foarte mare și complicat dar, pentru o republică, 24 mln. lei cofinanțați din partea bugetului e cam puțin (deoarece vreo 70% ori mai mult plătește agentul economic, restul e cofinanțat de stat).

Un aspect important ține de creditele bancare. Noi am purtat o discuție cu reprezentanții structurilor internaționale; a fost o idee de a implementa asigurarea creditelor primite, printr-un fond care să fie dirijat din exterior. De exemplu, companiile să semneze contracte de gaj și, în caz de condiții climatice nefavorabile, calamități naturale etc., agriculturii să le fie acoperite pierderile din acest fond. Cu părere de rău, sistemul bancar nu a reacționat pozitiv la această propunere, în orice caz așa am înțeles din discuțiile purtate cu dumnealor. În cazul asigurării 1:1 (dolarul ori leul primit, plus dobânda, și mai mult nimic), atunci e clar, însă când vorbim de gajul sub alte forme, aici apar problemele estimărilor, obținem că la un leu primit, poți pune și doi și trei lei gaj. Cu timpul, cred că vom ajunge și la aceasta, deoarece este o practică răspândită pe larg în UE.

Noi totuși rămânem mai mult optimiști, deoarece pe de o parte numărul cotei de asigurare se diminuează, dar pe de altă parte sperăm că guvernarea își va schimba practica doar de supraveghere și control și va începe să creeze niște condiții pentru mediul de business, asigurând stabilitatea financiară a celor ce nu activează în sectorul bancar.

continuare în pag. 3

Continuare din pag. 2

„Două companii, timp de un an, au încasat venituri de 90 mln. lei, deci lumea are pe ce juca. Dar, când vorbim de asigurări, suntem o țară săracă”

MB: Atunci, care ar fi sarcina noului Guvern, să creeze condiții?

MM: Eu voi oferi un singur exemplu, jocurile de noroc: două companii, timp de un an, au încasat venituri de 90 mln. lei, deci lumea are pe ce juca. Dar, când vorbim de asigurări, suntem o țară săracă.

Noi avem mai multe doleanțe pentru dezvoltarea pieței de asigurări. Prima ar fi extinderea acestei pieți. Iarăși, revin la acele 90 mln. Piața de asigurări este în total de 832 mln. lei pe an, adică 2 companii în domeniul jocurilor de noroc au mai mult de 10% din toată piața asigurărilor.

Există și investitori străini care doresc să intre pe piață, și din România și din Rusia ori Austria, ceea ce duce la o anumită concurență, dar trebuie să propagăm, să extindem această piață.

Spre exemplu, România pregătește programul asigurării spațiului locativ: de la 150 lei minimum, la 250 lei pe an, maximum. Da, există păături vulnerabile, dar 10 lei pe lună nu cred că e o problemă. Bugetul public nu are bani pentru aceasta, iar dacă nu are, dar are nevoie, atunci ajungem la racket-ul acela de care am mai vorbit. Însă, întotdeauna se poate de găsit o metodă legală.

Decizia de a diminua primele de asigurare este una politică

MB: Care ar fi problemele urgente care ați dori să fie soluționate de noua guvernare?

MM: La întâlnirea membrilor Uniunii, se preconizează discutarea hotărârii CNPF privind revederea tarifelor primelor de asigurare. Prin lege, CNPF are toate împuternicirile, dar s-a luat o decizie politică la începutul anului de a diminua primele neargumentat și acum e greu de găsit o soluție de restabilire. Aceasta până acum era problema cea mai acută. Companiile cred că sunt satisfăcute de această decizie, deși ea a fost luată cu foarte mult greu și într-un timp cam îndelungat.

Avem foarte multe probleme cu falsificările, mai ales a cărților verzi. Pe de o parte, una din pricini este diferența de tarife, cu Italia ori altcineva; avem nevoie de o politică corectă a primelor de asigurare, dacă dorim ca despăgubirile să fie plătite la nivel european, atunci și plățile trebuie să fie undeva între aceleași limite. Nu putem stabili tarifele la un nivel scăzut, deoarece suntem săraci, iar despăgubirile să fie la un cu totul alt nivel, deoarece altă sursă de obținere a finanțelor nu mai este.

Marin Gurin

Prezentarea dlui Veaceslav Cunev, directorul companiei “Deeplace” și președintele Asociației companiilor IT din Moldova, în cadrul conferinței „Crisa economică în Moldova: definirea unui nou model de guvernare economică” din 3 septembrie 2009.

„Vreau să aduc niște cifre despre sectorul IT ca să înțelegem despre ce discutăm. Ramura asigură acum 10% din PIB, exportul crește anual cu 50%, iar numărul angajaților din sector crește anual cu 5%. 95% din cheltuieli ale unei companii care activează în domeniul tehnologiilor informaționale le constituie plata salariului angajaților. În acest domeniu se atestă cea mai înaltă productivitate a muncii din Moldova. **De exemplu, productivitatea în IT este mai mare decât cea din agricultură de 10 ori. Vorbim, deci, de cea mai competitivă ramură din țară”.**

„**Toate ramurile cer bani acum statului, însă noi nu cerem acest lucru. Pentru noi e importantă calitatea guvernării și buna intenție a acesteia.** Putem oferi statului proiecte absolute gratuite, dar se cer garanții de stat. Vă aduc un exemplu din Estonia. O firmă a elaborat un portal de licitații, în care a invitat statul să cumpere exclusiv de pe acest portal mărfuri de anumite sume mici, în condițiile în care nu se vor găsi oferte mai ieftine în altă parte. Statul nu a cheltuit niciun ban în plus, dar din contra a micșorat cheltuielile pentru tendere cu sume mici cu 10%, iar compania IT s-a ales cu o bogată experiență în soluții electronice”.

Un alt exemplu - producătorul de procesoare Intel caută loc pentru dislocarea unei fabrici. Este foarte mică în dimensiuni, însă costă peste 1 miliard de dolari. Într-o cutie de chibrituri încap 10 micro-scheme, deci transportul nu e o problemă. Principală este decizia de dislocare a producției. Iar pentru ca o astfel de uzină să apară la noi, nu Intel trebuie să vină aici, ci Guvernul nostru să ceară audiență la Intel cu businessmeni care să discute profesionist. Să-i convingă că avem un sistem fiscal prielnic, că avem specialiști bine calificați și o instruire adecvată.

„Este necesară o abordare principial nouă. **Pentru noi este important ca să putem discutăm cu un Guvern competent. Și astfel, cu cheltuieli minime din partea statului, poate fi creată o ramură care va aduce venituri foarte mari.** Repet, este nevoie de calitatea guvernării și predispoziția acesteia de a face ceva. Când însă se anunță un tender pentru crearea bazei de date pentru o structură de stat, la care participă 7 companii, din care 5 de stat, și câștiga firma dislocată în același sediu... despre ce concurență este vorba? Lasă direct banii să meargă la întreprinderea de stat, cel puțin să nu se creeze iluzia unui tender. Astfel de „reprezentării” subminează încrederea oamenilor de afaceri față de putere. Noua guvernare are posibilitatea de a schimba lucrurile”

Acest material apare în cadrul programului „Consolidarea mediului privat de afaceri în RM” prin Agenda Națională de Business, cu sprijinul CIPE (SUA). Acest material reflectă doar opiniile autorilor săi.

www.cipe.org

Centrul Internațional pentru Inițiativă Privată
1155 15th Street, NW Suite 700, Washington,
D.C. 20005, USA

www.viitorul.org

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiativă Sociale (IDIS) „Viitorul”
Str. Iacob Hâncu 10/1, Chișinău MD-2005 Republica Moldova
tel. +373 22 22 18 44 fax. +373 22 24 57 14
office@viitorul.org